

**«Ο ρόλος των θεών στο Π΄ της Ιλιάδας με αφορμή τους Ομηρικούς Ύμνους στην Αφροδίτη.
Μια διαφορετική προσέγγιση»**

Όταν ανακοινώθηκε η διεξαγωγή του ΙΕ΄ Συμποσίου Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας, οι μαθητές της Αγγλικής Σχολής άρχισαν να προετοιμάζουν με ενθουσιασμό την ανακοίνωσή τους, αλλά χωρίς επαρκή χρονικά περιθώρια στη διάθεσή τους, αφού έπρεπε ταυτόχρονα να προετοιμάζονται και για τις τελικές τους εξετάσεις.

Οι μαθητές που ανέλαβαν την εργασία αποτελούν μια ομάδα της Έκτης τάξεως, δηλαδή της Γ΄ Λυκείου, που παρακολουθούν τα Αρχαία Ελληνικά ως μάθημα επιλογής και προετοιμάζονται για να παρακαθήσουν στις εξετάσεις του Γενικού Πιστοποιητικού Εκπαίδευσης, που είναι πιο γνωστό με τον αγγλικό συντομογραφικό του τίτλο GCE, αφού μελετήσουν σε βάθος ένα πεζό και ένα ποιητικό κείμενο· στην προκειμένη περίπτωση τη ραψωδία Π΄ της Ιλιάδος, η οποία παρείχε υλικό για συγκρίσεις με το μεγάλο Ομηρικό Ύμνο στην Αφροδίτη. Οι μαθητές καλούνται να αξιολογήσουν τα κείμενα που μελετούν παρατηρώντας και τη γλώσσα: την επιλογή των λέξεων, το αποτέλεσμα που έχει η χρήση της στη δύναμη των εικόνων, τη σύνταξη, τη σειρά των λέξεων.

Στόχος της ανακοίνωσης ήταν να δείξει τον καταλυτικό ρόλο των θεών, όχι μόνο στον κόσμο των ανθρώπων αλλά και στον κόσμο των ίδιων των θεών. Το ενδιαφέρον των μαθητών κινήθηκε σε ένα αντιθετικό άξονα: έρωτας-πόλεμος.

Ο μεγάλος Ομηρικός Ύμνος στην Αφροδίτη, ο 5^{ος} (Υ1), φωτίζει το ρόλο που παίζουν οι θεοί στη ζωή ανθρώπων και θεών.

Σύμφωνα με αυτόν, αλλά και με τη γενικότερη παράδοση, κανείς δεν μπορεί να αντισταθεί στα έργα της θεάς Αφροδίτης (εκτός από την Αθηνά, την Αρτεμη και την Εστία).

«...τα έργα...της Αφροδίτης της πολύχρυσης της Κύπριδας
που στους θεούς σήκωσε γλυκύ πόθο
και δάμασε τα φύλα των θνητών ανθρώπων
και τα θεόθρεπτα πουλιά και τα θηρία όλα,
κι όσα η στεριά τρέφει πολλά κι όσα ο πόντος.
Κι όλοι για τα έργα νοιάζονται της ωριοστέφανης Κυθέρειας.

...τίποτα της Αφροδίτης δεν ξεφεύγει
ούτε απ' τους μακάριους θεούς ούτε απ' τους θνητούς ανθρώπους.
Ως και του Δία τον νου ξεπλάνεψε του τερπικέραυνου,
Που ο πιο μεγάλος είναι κι η πιο μεγάλη τού' λαχε τιμή
Και αυτού όσες φορές το θέλησε τον συνετό του νου εξαπατώντας
Εύκολα με θνητές τον έσμιξε γυναίκες
Την αδελφή και σύζυγό του Ήρα να λησμονήσει κάνοντας...»

Υ1, 1-6 & 35-39. Μετάφραση Α.Βοσκού

Τα τερτίπια όμως της Αφροδίτης δεν θα είναι χωρίς κόστος για την ίδια. Ο Δίας της εμπνέει την επιθυμία να σμίξει με θνητό άντρα, για να μην μπορεί να καυχείται περιπαικτικά ότι σμίγει θεούς με θνητές και θεές με θνητούς κι από αυτή την ένωση γεννιούνται θνητά τέκνα.

Εμβάλλει στην ψυχή της έρωτα για τον Αγκίση κι αυτή αφού πάρει τη μορφή ανύπαντρης παρθένας, για να μην τον τρομάξει, εμφανίζεται μπροστά του και τον εξαπατά, πείθοντάς τον ότι δεν είναι θεά, για να σμίξει μαζί του.

Αφού βέβαια ικανοποιήσει την επιθυμία της η Αφροδίτη, αποκαλύπτεται στον Αγχίση, με περηφάνια δείχνοντας και λέγοντας ποια είναι και γεννώντας τον τρόπο στην ψυχή του μήπως τιμωρηθεί για αυτή την ένωση.

Η θεά του προλέγει τη γέννηση ενός ξεχωριστού γιου και την επιθυμία της να τον ονομάσει Αινεία, από το αϊνόν ἄχος της για την ερωτική συνεύρεση με θνητό, και τον προειδοποιεί να μην αποκαλύψει το μυστικό της, απειλώντας ότι θα τον βρει η οργή του Διός.

Από την Πατρόκλεια επιλέγηκαν τρεις παραστατικές σκηνές: Ο θάνατος του Σαρπηδόνα τον οποίο παρακολουθεί ο Δίας, η απώθηση του Πατρόκλου από τα τείχη της Τροίας και ο αφοπλισμός του στη συνέχεια, γεγονότα για τα οποία ευθύνεται ο Απόλλων.

Η σύγκριση κατέδειξε τα εξής ενδιαφέροντα:

- Οι θεοί μεταχειρίζονται τους ανθρώπους όπως θέλουν, χωρίς οι ίδιοι να επηρεάζονται συναισθηματικά, εκτός αν τα παθήματα των ανθρώπων τούς αγγίζουν προσωπικά. Ο Δίας υποφέρει, όπως οποιοσδήποτε πατέρας, για το χαμό του γιου του Σαρπηδόνα, η Αφροδίτη ντρέπεται που έπεσε κι η ίδια θύμα του έρωτα για ένα θνητό. Ο Απόλλων όμως επιφέρει το θάνατο του Πατρόκλου, επειδή αυτή είναι η μοίρα του τελευταίου, χωρίς να λυπάται για την απώλεια ενός τέτοιου ήρωα, αφού ο θεός εξ άλλου επιθυμεί να βοηθήσει τους Τρώες.
- Οι ίδιοι οι θεοί υποκύπτουν στη μοίρα - αΐσα. Ο Δίας όμως έχει τη δυνατότητα να διατηρήσει το κάλλος και τη νεότητα του Γανυμήδη και να παρηγορήσει τον πατέρα του για το χαμό του. Η Αφροδίτη γνωρίζει τα όριά της, ότι δεν μπορεί να της παραχωρηθεί το ίδιο για τον Αγχίση, όπως δεν μπόρεσε η Ηώς να εξασφαλίσει τη νεότητα για τον Τιθωνό.
- Όπως η Αφροδίτη ξεγελά τον Αγχίση, βεβαιώνοντάς τον μάλιστα ότι η ίδια είναι «ἄδμητος καὶ ἀπείρητος φιλότητος», έτσι και ο Απόλλων εμφανίζεται πίσω από τον Πάτροκλο στη μάχη κοντά στα τείχη της Τροίας, χωρίς να τον νοιώσει ο ήρωας, αφού ο θεός είναι κρυμμένος σε πυκνή ομίχλη. Η Αφροδίτη όμως είναι θαῦμα ιδέσθαι και συνειδητά αποφεύγει να φοβίσει τον Αγχίση, για να επιτύχει το σκοπό της, ενώ τον Απόλλωνα δεν τον ενδιαφέρει κάτι τέτοιο.
- Οι άνθρωποι δέχονται την επέμβαση των θεών χωρίς να μπορούν να αντιδράσουν. Τόσο ο Αγχίσης όμως, όσο και ο Πάτροκλος (αλλά και ο Γανυμήδης και ο Τιθωνός), είναι ξεχωριστοί θνητοί. Περιγράφονται με τους ίδιους χαρακτηρισμούς: δέμας ἀθανάτοισιν ἑοικώς, θεῶν ἄπο κάλλος ἔχων, κύδιστος χαμαιγενέων ἀνθρώπων ο Αγχίσης. Ἴσθεος φώς, ἐπέσσυτο δαίμονι ἴσος, μεγάλθυμος ο Πάτροκλος. Και οι δυο επιθυμούν να ξεχωρίζουν για την ανδρεία τους. Ο Αγχίσης, μόλις αντικρύζει την Αφροδίτη, την παρακαλεί να τον συντρέξει να είναι μετά Τρώεσσιν ἀριπρεπής ἀνὴρ, ο Πάτροκλος είναι μήστωρ αὔτης.
- Τα ίδια ρήματα χρησιμοποιούνται στον Ὑμνο και στην Ιλιάδα, αἰρέω και δαμάω, για το νικημένο είτε στον έρωτα είτε στη μάχη. Ἀγχίσην ἔρωσ εἴλεν, πάντας ἐμὸν δάμνασκε νόημα, παραδέχεται η Αφροδίτη για τα τεχνάσματά της – σοὶ ἔδωκε νίκην Ζεὺς Κρονίδης καὶ Απόλλων οἷ με δάμασαν ῥηιδίως, καυχιέται ο Πάτροκλος στον Ἐκτορα.

Ο σχολιασμός των σκηνών από την Πατρόκλεια φανερώνει τη σκληρή μοίρα των ανθρώπων:

Ο Δίας παρακολουθεί τη μάχη στην οποία συμμετέχει ο γιος του, Σαρπηδόνας, και ο Πάτροκλος.

Μετάφραση στίγων Π' 431-438, 458-461:

Και όπως τους είδε τους σπλαχνίστηκε ο τρομερός γιος του Κρόνου
Και είπε στην Ήρα, που ήταν το ταίρι του και αδερφή του
Αλοίμονο σε μένα, ο θνητός που αγάπησα περισσότερο απ' όλους, ο Σαρπηδόνας
Γραφτό είναι τώρα από τον Πάτροκλο, γιο του Μενόιτιου, να κατεβεί στον Άδη
Και μέσα μου η καρδιά λαχταρά με διπλή επιθυμία καθώς συλλογίζομαι
Ή να τον αρπάξω απ' την πολύδακρη τη μάχη ζωντανό
Και στις πλούσιες Λυκίας τα μέρη να τον φέρω
Παρά από το χέρι του Πάτροκλου τώρα να υποταχθεί.

Η Ήρα πείθει το Δία να μη σώσει το Σαρπηδόνα, προβάλλοντας το κύριο επιχείρημα πως αν το έκανε εκείνος, θα το έκαναν και άλλοι θεοί. Ο Δίας αποφασίζει να τιμήσει το γιο του.

(Η Ήρα) είπε, και ο πατέρας των αθάνατων και των θνητών δεν αρνήθηκε
Και αιματηρές ψιχάλες (βροχής) έριξε στο χώμα
Τον αγαπημένο του γιο θέλοντας να τιμήσει, που του έμελλε
Στην καρπερή την Τροία να τον σκοτώσει ο Πάτροκλος, μακριά από την πατρίδα του.

Στο απόσπασμα βλέπουμε πως οι θεοί δείχνουν ανθρώπινα χαρακτηριστικά, όπως συμπόνια και προσωπικές προτιμήσεις. Ο Δίας νοιάζεται για το παιδί του και θέλει να τον γλιτώσει από την επικείμενη μοίρα του. Παρόλα αυτά η Ήρα τον πείθει να μην το κάνει, χρησιμοποιώντας τη λογική και προβάλλει αντεπιχειρήματα, όπως το γεγονός πως δεν είναι σωστό να επέμβει στα σχέδια της μοίρας και πως μια τέτοια πράξη θα είχε βαρυσήμαντες συνέπειες, εφόσον άλλοι θεοί θα εκμεταλλεύονταν την πράξη του Δία για να σώσουν και εκείνοι αγαπημένους τους θνητούς.

Επίσης η Ήρα του λέει πως ο καλύτερος τρόπος να τιμήσει τον αγαπημένο του Σαρπηδόνα είναι να τον αφήσει να πεθάνει στη μάχη και να διακριθεί, στέλλοντας μετά τα δύο αδέρφια, Ύπνο και Θάνατο, να τον μεταφέρουν στη Λυκία όπου οι συγγενείς και φίλοι θα του αποδώσουν τις μέγιστες τιμές. Αυτό δείχνει την αρχαία πεποίθηση πως η υστεροφημία, ο τρόπος του θανάτου και η ταφή του σώματος με τιμές στην πατρίδα του είναι πολύ σημαντική για έναν ήρωα. Στο απόσπασμα που μεταφράσαμε φαίνεται η ανθρώπινη φύση των θεών, στην αναποφασιστικότητα του Δία και στην έγνοια του για το γιο του, με το αποτέλεσμα να ρίξει αιματηρές σταγόνες βροχής.

Αυτή η σκηνή ρίχνει και φως στη σχέση μεταξύ της Ήρας και του Δία. Έστω και αν τα θέματα τα οποία συζητούσαν ήταν πολύ πιο βαρυσήμαντα από εκείνα που απασχολούν ένα θνητό ζευγάρι, αυτή η σκηνή μας θυμίζει πως είναι αντρόγυνο και επιπρόσθετα μας δείχνει την Ήρα να συμβουλεύει τον άντρα της με λογικά επιχειρήματα, και όχι με τα γυναικεία της χαρίσματα.

Η χρήση του «ἀγκυλομήτεω», που η κανονική της μετάφραση είναι πανούργος, κατεργάρης ίσως να χρησιμοποιείται από τον ποιητή για να προιδεάσει τον ακροατή ότι η σκέψη του Δία να γλιτώσει το Σαρπηδόνα είναι αμφισβητούμενη.

Η προσφώνηση «ὦ μοι ἐγών» δείχνει την απελπισία του Δία και τη βαθιά αγάπη που νιώθει για το γιο του. Αυτό το συναίσθημα ενισχύεται από τη χρήση του υπερθετικού «φίλτατον».

Η τοποθέτηση του «δαμῆναι» στο τέλος της πρότασης υπενθυμίζει την τρομερή μοίρα που περιμένει το Σαρπηδόνα αν δεν τον σώσει ο Δίας, ενώ η θέση του «διχθά» στην αρχή της πρότασης ενισχύει την κατανόηση του ακροατή για το διχασμό απόψεων που διακατέχει τον Δία. Περαιτέρω η θέση του «δαμάσσω» στο τέλος της πρότασης δεν είναι μόνο εμφατική αλλά επίσης αποτελεί μια

κυκλική δομή με το «δαμῆναι» στο στίχο 433 που αποσκοπεί να υπογραμμίσει την αμετάβλητη μοίρα του Σαρπηδόνα.

Η χρήση του διαζευκτικού «ἢ» στην αρχή του στίχου 436 και του στίχου 438 από τον ποιητή υπογραμμίζει την κατάσταση του Δία και παρατάσσει τις άμεσες συνέπειες της απόφασής του τη μία μετά την άλλη, ενισχύοντας περισσότερο την τραγικότητά της.

Η διπλή άρνηση στο «οὐδ' ἀπίθησε», «οὐδ'» και το αρνητικό ρήμα «ἀπίθησε», δίνει έμφαση σε αντίθεση με μιαν απλή συγκατάβαση. Μετά η φράση «αἱματοέσσας ψιάδας» είναι μια πολύ παραστατική σκηνή που δείχνει το βαθύ πόνο του Δία αλλά παράλληλα τον περίτεχνο τρόπο με τον οποίο ο ποιητής ζωντανεύει τις εικόνες μέσα στο έργο του.

Το ρήμα «ἔμελλε» δίνει έμφαση στο γεγονός πως ο θάνατος του Σαρπηδόνα είναι τελικά αναπόφευκτος και ενισχύει την τραγικότητα του Δία ο οποίος παρ' όλες τις δυνάμεις του «πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε» είναι ένας πατέρας που δεν μπορεί να σώσει το παιδί του, αφού πρέπει να υποταχθεί και αυτός στη Μοίρα του γιου του.

Στην επόμενη σκηνή ο Πάτροκλος είναι ανεβασμένος στα τείχη της Τροίας στην προσπάθειά του να την κυριεύσει, αλλά ο Απόλλωνας τον αποτρέπει.

Στο τέλος του στίχου 698 παρατηρείται διασκελισμός, με το νόημά του να συνεχίζεται στον επόμενο στίχο δίχως κάποιο σημείο στίξης ενδιάμεσα. Με αυτή την τεχνική εδώ ο Όμηρος επιταχύνει τη ροή της αφήγησης, ενώ ταυτόχρονα τονίζει τη λέξη «Πατρόκλου» που βρίσκεται στην αρχή του στίχου 699, πριν από το «ὑπὸ χερσὶ» θέλοντας έτσι να εξυψώσει την προσπάθεια και τον ηρωισμό του Μυρμιδόνα πολεμιστή που σχεδόν θα κατακτούσε την Τροία με τις ψηλές πύλες μοναχός του, «ὑψίπυλον Τροίην χερσὶ ὑπὸ Πατρόκλου».

Ο Όμηρος αντιπροτάσσει τη φράση «εἰ μὴ Ἀπόλλων Φοῖβος ἔστη ἐπὶ πύργου» (αν δεν στεκόταν ο Απόλλωνας πάνω στο τείχος) αμέσως μετά την παράθεση της προσπάθειας του Πατρόκλου, δείχνοντας έτσι τον καταλυτικό ρόλο που έπαιξε ο Απόλλωνας με την παρέμβασή του. Η παρουσία αυτού του Ολύμπιου θεού παρουσιάζεται ως ο μόνος λόγος για την αποτυχία του Πατρόκλου, και τονίζεται με την τοποθέτηση του ρήματος «ἔστη» αμέσως μετά από έναν ακόμη διασκελισμό.

«τῶι ὄλοα φρονέων, Τρώεσσι δ' ἄρηγων» Η αντίθεση μεταξύ του «ὄλοα» (καταστροφή) και «ἀρήγων» (δόξα) τονίζει τη συμβολή του Απόλλωνα στο τελικό αποτέλεσμα. Ο Απόλλων ήθελε να φέρει την καταστροφή στον Πάτροκλο και να δώσει δόξα στους Τρώες. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να γείρει την πλάστιγγα προς το μέρος των Τρώων. Οι δυο φράσεις παρουσιάζουν παράλληλη δομή και ίδιο αριθμό λέξεων, τονίζοντας έτσι την αντίθεση του περιεχομένου και τη σημασία της παρεμβολής του θεού ακόμη περισσότερο.

« Τρὶς μὲν ἐπ' ἀγκῶνος βῆ τείχεος Πάτροκλος, τρὶς δ' αὐτόν ἀπεστυφέλιξεν Ἀπόλλων» (τρεις φορές ο Πάτροκλος πάτησε πόδι σε μια γωνιά του τείχους, και τρεις φορές ο Απόλλων τον έσπρωξε πίσω). Η επανάληψη της λέξης «τρὶς» τονίζει το ζήλο και την επιμονή που έδειξε ο Πάτροκλος. Φυσικά κάθε του προσπάθεια ήταν καταδικασμένη εξ αιτίας του Απόλλωνα. Η χρήση της λέξης «τρὶς» στην αρχή δύο διαδοχικών προτάσεων με παράλληλη δομή που δηλώνουν πράξη-συνέπεια (αποτέλεσμα) δηλώνει επανάληψη μιας σειράς γεγονότων, φανερώνοντας την επιμονή του Πατρόκλου. Ο Πάτροκλος προσπάθησε τρεις φορές αλλά και τις τρεις φορές ο Απόλλωνας τον έσπρωξε πίσω.

Επιπλέον η φράση «χειρέσσο' ἀθανάτησι» αναφέρεται στα αθάνατα χέρια του Απόλλωνα. Η θέση της στην αρχή του στίχου 704 υπογραμμίζει την υπεροχή του Απόλλωνα χάρις στη θεϊκή του φύση,

κάτι που έρχεται σε αντίθεση με τη θνητή φύση και δύναμη του Πατρόκλου. Παρά τις εντατικές και πολλαπλές του προσπάθειες, αυτή η φράση είναι μια προοικονομία για το τι θα συμβεί στον Πάτροκλο, και τονίζει το ρόλο των θεών και την ανώτερή τους φύση.

Ο επόμενος στίχος, «δεινά δ' ὁμοκλήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα» (του είπε φτερωτά λόγια με μια τρομακτική κραυγή) απεικονίζει μια φοβερή εικόνα του Απόλλωνα, όπου εκφράζεται η άρνηση ενός θεού προς ένα θνητό. Τα λόγια του Απόλλωνα παρατίθενται σε ευθύ λόγο, για να τους δοθεί μεγάλη σημασία και να γίνει η σκηνή ακόμη πιο δραματική.

Ο Απόλλωνας χρησιμοποιεί την προστακτική απευθυνόμενος στον Πάτροκλο, γεγονός που απεικονίζει την ανωτερότητα του θεού καθώς διατάζει τον Πάτροκλο να υποχωρήσει, «χάζεο, διογενές Πατρόκλεες» (κάνε πίσω, θεικέ Πάτροκλε). Στη συνέχεια, αναφέρεται στη μοίρα-αίσα, την ανώτατη δύναμη του αρχαίου ελληνικού κόσμου, λέγοντας πως δεν είναι ούτε μοίρα του Πατρόκλου ούτε του Αχιλλέα να κατακτήσουν την Τροία. Η προσωπική αντωνυμία «σῶι» (σου) βρίσκεται στην αρχή του στίχου 708 μετά από έναν ακόμη διασκελισμό, τονίζοντας πως «δεν είναι ούτε η μοίρα, Πάτροκλε, να κατακτήσεις την Τροία με το δικό σου δόρυ, μα ούτε και του Αχιλλέα». Η διπλή χρήση της άρνησης στην αρχή φράσεων, με το «οὐ» και το «οὐδ'», τονίζει την άρνηση των θεών και ιδιαίτερα της μοίρας να παραδώσει την Τροία στον Πάτροκλο και στον Αχιλλέα.

«οὐδ' ὑπ' Ἀχιλλῆος, ὅς περ σέο πολλόν ἀμείνων» (ούτε από τον Αχιλλέα, ο οποίος είναι πολύ πιο δυνατός σου). Χρησιμοποιώντας τον Αχιλλέα, μια τεράστια ηρωική φυσιογνωμία στο ομηρικό έπος ως μέτρο σύγκρισης, ο Όμηρος φανερώνει τη δυσκολία του εγχειρήματος του Πατρόκλου. Τα λόγια του Απόλλωνα τελειώνουν με τη φράση «σέο πολλόν ἀμείνων». Η σύγκριση του Πατρόκλου με τον Αχιλλέα κατατάσσει τους δύο πολεμιστές με βάση την ανδρεία τους. Δείχνει όμως ότι είναι τραγική η μοίρα τους, αφού παρά την ανδρεία τους δεν θα κυριεύσουν την Τροία.

Τέλος, βλέπουμε τον Πάτροκλο να υποχωρεί, «ἀνεχάζετο», «πολλόν ὀπίσσω», πολύ πίσω, με το επαναλαμβανόμενο «π» και τα «ο» να τονίζουν την έκταση της υποχώρησης. Η συμπεριφορά αυτή του Πατρόκλου έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τη γενναιότητα που έδειχνε προηγουμένως, σημάδι πως η δύναμη των θεών μπορεί να κάνει ακόμη και τον πιο θαρραλέο θνητό να υποχωρήσει. «μῆνιν ἀλευάμενος ἑκατηβόλου Ἀπόλλωνος» (αποφεύγοντας την οργή του Απόλλωνα που χτυπά από μακριά) – εδώ η λέξη «μῆνιν», οργή, τοποθετείται στην αρχή του στίχου, για να αναδειχθεί για ακόμη μια φορά η φοβερή δύναμη του Απόλλωνα και κατ' επέκταση των θεών.

Αυτοί οι στίχοι τονίζουν το απαράμιλλο θάρρος του Πατρόκλου. Παρ' ὅλο που είναι ιδιαίτερα ανδρείος, δεν θα εκπορθήσει την Τροία. Το γεγονός ότι είναι ο θεός Απόλλωνας που του αντιστέκεται και όχι οι Τρώες φανερώνει την ανδρεία του. Οι κοινοί θνητοί βρίσκονταν έρμαιο της δύναμης του Πατρόκλου.

Στην τρίτη σκηνή ο Απόλλωνας επεμβαίνει για να σταματήσει τον Πάτροκλο από τις θανάσιμες επιθέσεις κατά των Τρώων. Στέκεται πίσω από τον Πάτροκλο και τον κτυπά με την παλάμη στους ώμους και τον ζαλίζει. Του ρίχνει και την περικεφαλαία στο χόμα, του σπάζει το κοντάρι και ρίχνει την ασπίδα του. Στο τέλος του βγάζει το θώρακα. Έτσι ο Απόλλωνας σταματάει την προέλασή του.

Στο στίχο 792 ο ποιητής χαρακτηρίζει τον Πάτροκλο ισόθεο, αφού έκανε τρεις φορές επίθεση στους Τρώες και σκότωσε εννέα κάθε φορά. Τελικά ο Πάτροκλος τραυματίζεται από τον Εύφορβο και μετά έρχεται ο Έκτορας και τον σκοτώνει.

Η χρήση του δεύτερου προσώπου ενικού από τον ποιητή, στο στίχο 787 «ἔνθ' ἄρα τοι, Πάτροκλε», εντείνει την αμεσότητα και παραστατικότητα.

Ο ποιητής ανακοινώνει στον Πάτροκλο ότι ο θάνατός του πλησιάζει « φάνη βιότιοι τελευτή».

Η χρήση της μετοχής «κεκαλυμμένος» στο στίχο 790 που ακολουθεί τη λέξη «πολλή» εξυπηρετούν σκοπούς έμφασης, έτσι ώστε να δημιουργηθεί η παραστατική εικόνα της πυκνής ομίχλης («ήερι) που απλώθηκε σαν πέπλο, για να κρύψει το θεό.

Η φράση «στρεφεδίνησεν οί ὄσσε» τονίζει το μένος με το οποίο ο Απόλλωνας επιτίθεται στον Πάτροκλο.

Στους στίχους 802-810 ο Όμηρος περιγράφει την κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο Πάτροκλος μετά το κτύπημα από το Φοίβο αλλά και το δεύτερο κτύπημα που δέχεται από τον Εύφορβο· με πολλή γλαφυρότητα περιγράφονται οι σκηνές στις οποίες αυτά λαμβάνουν χώρα. Ένα παράδειγμα είναι η περιγραφή της σύγχυσης στην οποία βρίσκεται ο Πάτροκλος, π.χ θόλωσε το μυαλό του ("τόν ἄτη φρένας εἴλε") τα άκρα του δεν κρατούσαν το βάρος του ("λύθεν δ' ὑπὸ φαίδιμα γυῖα"), και εκείνος έμεινε κοκκαλωμένος ("στή ταφών"). Όπως ήταν σ' αυτή την κατάσταση, ο Εύφορβος βρήκε την ευκαιρία να τον κτυπήσει πισώπλατα.

Στο στίχο 815 όταν ο Φοίβος αποπλίζει τον Πάτροκλο, ο ποιητής τον αποκαλεί «γυμόν» , που μας δείχνει πόσο εκτεθειμένος ήταν στους αντιπάλους και πόσο εύκολα ένας θεός πήρε τη δύναμη ενός δυνατού στρατιώτη και μαζί μ' αυτή τη νίκη στη συγκεκριμένη μονομαχία. Αυτό το επεκτείνει ο ποιητής καθώς στο στίχο 816 λέει «θεοῦ πληγῆι καὶ δουρι δαμασθεῖς», που σημαίνει ότι νικήθηκες από το θεό και το δόρυ.

Η μοίρα των ανθρώπων είναι τραγική κι η επέμβαση των θεών έχει συνέπειες όχι ευχάριστες, όπως μπορεί να φαίνεται στην αρχή, τουλάχιστον στην περίπτωση του Αγχίση. Η παρηγοριά όμως του Αγχίση ήταν ένας λαμπρός γιος, του Πατρόκλου η αριστεία, στην οποία έθεσε τέρμα μια θεϊκή δύναμη.

Ενώ μεταφέρεται το σώμα του νεκρού Πάτροκλου, η ψυχή του τριγυρίζει από πάνω με τη μορφή οπλισμένου πολεμιστή.

Για την ανακοίνωση αυτή εργάστηκαν οι πιο κάτω μαθητές, τα ονόματα των οποίων παρατίθενται με αλφαβητική σειρά:

Ιωάννα Αντωνίου
Γιώργος Βαρναβίδης
Παναγιώτης Βότσης
Όλγα Ζήνων
Νατάσα Κιτιρή
Νικόλας Μαυρέας
Ελένη Νικολάου
Ζωή Ορφανίδου
Πέτρος Ορφανίδης
Ανδρέας Χαραλάμπους
Φειδίας Χριστοδουλίδης
Φοίβος Χριστοφίδης

Συντονισμός-επιμέλεια:

Έφη Δημοσθένους, Φιλολόγος

Αγγλική Σχολή Λευκωσίας